

ANGOULEMSKÁ

O původu této nádherné a dobré hrušky psalo se dříve všelicos, až po mnohém pátrání se zjistilo, že zahradník A. P. Audusson v Angersu upozoroval asi v roce 1809 v zahradě hraběte Germain de la Forest d'Armaille divoce vzrostlou hrušku, jejíž plody byly stejně dobré, jako veliké a krásné. Se svolením majetníka vzal si rouby s toho stromu, rozmnožil ji co nejvíce, načež ji v roce 1812 uvedl do obchodu pod jménem „hruška Éparonnaiská“. Jméno to podržela však jen do roku 1820, kdy se jí dostalo nynějšího jména, na paměť vévodkyně z Angoulême.

Ve Francii se stala nejpopulárnější hruškou a pěstována z vypočítavostí pro obchod v míře největší a není druhé, která by s ní mohla závoditi. Veliké spousty nejkrásnějších plodů se vyvážejí snad do celé Evropy, takže jest známa a největší oblibě se těší i v nejvzdálenějších místech Francie pod jménem „Duchess“.

Není tudíž divu, že i u nás nalezla velikého rozšíření, a známa jest ve všech, pěstování ovocných stromů příznivých obvodech. Nedaří se však všude stejně dobře, jak tomu četné získané zprávy nasvědčují, a na některých místech se dočkali zcela špatných výsledků. Často se jí daří nad očekávání v praobyčejné půdě i poloze a známy jsou vysoké stromy, které byvše z neznalosti odrůdy vysázeny na poli do půdy šterkovité, žlutou hlínou promíšené, téměř beze vší ornice, na místě vystaveném zcela větrům, přece se daří tam výborně, jsou krásně urostlé, zdravé a plodí co rok veliké, krásné plody výborné chuti v hojnosti, jichž arcit vítr mnoho shází. Často však právě naopak, za poměrů daleko lepších a při veškeré věnované jí péči, roste sice velmi dobře, kvete bohatě každým rokem, zřídka kdy však přináší jakých plodů.

Příčinu toho zjevu nebylo lze dodnes odborníkům zjistiti, jest však asi zaviněn nedostatečným vývojem květu nebo jednotlivých jeho součástí, na příklad zakrnělými prašníky.*)

*) Profesor university pan J. Němec zkoumal roku (1914) ústrojí těchto květů a shledal je zcela vzorně vyvinuté a oplodnění schopné.

Z uvedených důvodů nelze jí každému doporučiti a jen tam, kde jí lze vykázati místo v dobré, teplé, vlhounké půdě, v poloze chráněné proti větrům lze předpokládati, že se s prospěchem bude dařiti. Doporučiti lze jí jen do domácích zahrad, zvláště ve tvaru volně rostoucího a i pravidelnému řezu podrobeného jehlance, dále palmety a věncoví každého tvaru; avšak i na vysokých nebo polovysokých stromech poskytuje za příznivých okolností veliký výtěžek. Na kdouli se daří výborně, takže k výchově jehlanců, palmet a jiných tvarů se má použití stromků šlechtěných jen na ní.

Málokterá odrůda přizpůsobuje se tak lehce každému, i nejmenšímu tvaru, jako právě tato. Při řezu dlužno míti na zřeteli okolnost, že množství ok na letorostech se mění v poupata květní a nemají se seřezávati kratší a slabší letorosty. Řez se má obmeziti jen na bujně rostoucí letorosty.

Aby stromy příliš nevyсилоvaly bohatým květem, mají se, aspoň tam, kde to možno, vylámati přespočetná květní poupata.

Záhy počínající plodnost bývá stálá, za příznivých okolností velmi hojná, na místech nevhodných však velice nejistá. Proti mrazům jest choulostivější než jiné druhy, a klesne-li teplota pod -20°C , zmrzají mladé stromky, starším pak letorosty a květní poupata; nehodí se tudíž v místa, kde klesá teplota na tento stupeň, nebo ještě níže. Také i v čas květu trpívá nepříznivou povětrností, zvláště mrazíky a déle trvajícimi dešti. Vůči plísňím jest však velice otužilá a není známo, že by byla jimi kdy utrpěla.

Z mládí roste velice bujně, zdravě, pěkně do výše, rozvětňuje se v korunu, ať již volně rostoucího krsku, vysokokmenu nebo polokmene, pěkně jehlancovitou, více sevřenou a hustou, ale jednotlivé větve často se sklánějí pod tíhou plodů; s dostavivší se plodností mírní se až dosud velice bujný vzrůst, takže koruna nenabývá nikdy většího objemu. Stává se také, že rozvětňuje se na jednu stranu mohutněji, čemuž se dá odpomoci přiměřeným řezem.

Letorosty narůstají v mládí dlouhé a silné, později jen zcela krátké, rovné, celou délkou stejně silné a končívají baňatou špičkou a roztřepeným květním poupětem; pod oky jsou velice mírně zprohýbané, oblé, tmavě, na způsob kůže žluté a dosti hojně poseté bělavě žlutavými, mírně vyvstalými tečkami; slunečná strana bývá více zahnědle žlutá se stříbřitým třpytem.

Štíhlá, ostře zakončená, hnědě a šedě šupinatá oka jsou odspodu malá a málo odstálá, dále větší, delší a více, jednotlivě odstálá až do pravého úhlu, poslední pak bývají z většího dílu změněna v květní poupata, jsou na patkách mírně do výše oka vydutých, dílem oblých, dílem s nepatrnými žeběrky, z nichž se táhne jen střední hlouběji. (Viz obraz.)

Rašící lístky se zdají červenavými, čehož příčinou jsou začervenalé řapíky, jinak jsou mladinké lístky jasně zelené a mají jemně ochmýřený kraj. Po úplném vývoji jsou listy u spodu letorostu velké, asi 90 mm dlouhé, 68 mm široké, na obě strany skoro stejně zakončené, eliptické, některé o něco širší a vejčité, na šír na způsob člunku prohnuté, po délce rovné a jen špička bývá podehnuta, jsou temně, ale do žlutava zelené, lesklé a mají kraj někdy celý, někdy jen ke špičce mělce pilovitý; řapíky mají asi 46 mm dlouhé, ke konci letorostu bývají zcela malé, více nadél prohnuté a mají řapíky krátké a opatřené šídlovitými, zoubkovanými palisty. Taktéž i příplodní listy bývají menší, většinou celokrajné, mají však řapíky až 50 mm dlouhé.

Květních poupat vyvíjí se velké množství i na letorostech, na jichž koncích bývají až po několika shluklá; jsou jen polovelká, většinou vejčitá, se šupinami hnědými, velmi jemně šedě ochmýřenými, špičky jich nepřiléhají, čímž se jeví poupata roztřepenými. Z těchto vykvétají zcela malé, z úzkých plátků zcela řídké sestavené květy ve zcela malých chomáčcích. (Viz obraz.)

Velikost plodu se velice různí a jest podmíněna tvarem stromu; s vysokých a polovysokých stromů sklídíme plody asi tak veliké jako levý, menší plod na barevném obraze znázorňuje, ve váze 230—250 g, s krsku bývají větší: 270—300 g těžké; avšak plody 400—500 g těžké

nejsou při pečlivé kultuře vzácností a Francouzům se podařilo vypěstovati plody těžké dokonce přes 900 g.

Co se týče tvaru, mění se jen potud, že menší plody se zdají oproti širce delšími nebo protáhlejšími, velké bývají však více baňaté, někdy mírně, jindy více hrbolaté.

Polootevřený kalich sestaven jest z ústů u spodu se nedotýkajících, úzkých a dlouhých, žlábkovitých a špičatých, vztyčených, jednotlivě proti sobě skloněných, barvy plodu, ale špiček suchých. Vězí v hluboké, hrbolaté, drobounkou, čárkovitou rzi kruhovitě pokryté jamce na užším neb širším, obyčejně šikmém a hrbolatém temeni plodu; podkališí vyústuje uzounkou trubičkou mnohdy až na špičce jaderníka.

Nestejně dlouhá, dřevnatá stopka bývá silná, k plodu často zdužnělá, hrbolatá, zelená, dílem zahnědle žlutá a jest do malé, někdy větší, vždy však hrbolaté jamky, buď rovně, ale také i poněkud šikmo vytlačena.

Silná, hladká slupka se málo leskne, bývá se stromu pěkně zelená, později na loži zežloutne, ve stínu zelenavě prokvétá, kdežto strana sluncem ožehlá bývá až zlatěžlutá; celá bývá poseta světle rzivými nápadnými tečkami, sem tam drobounkou rzi, kdežto kolem stopky a kalicha bývá hustěji porezavělá. Některé plody bývají rzi prosté, jiné hojněji porezavělé.

Bělavá, velmi jemná dužnina kypí šťavou, rozplývá se v ústech a chutná výborně, libě kořenitě sladce s lehkou navinulou příchutí. Mnohdy bývá však dužnina hrubší, sotva máslovitá, spíše chruplavá, chuť její pak prostě nasládlá.

Jemnější zrninou obklopený jaderník mívá osu plnou, někdy úzce dutou a chová v prostranných pouzdrech dílem nevyvinutá, dílem dobře vyvinutá, velká, tmavá jádra.

Češe se v prvé polovici října a nesmí se dlouho na stromě ponechati, načež se ihned bud zasilá na určené místo, což výborně snáší i na velikou vzdálenost, anebo se ukládá opatrně na lože, kdež asi kolem polovice listopadu, někdy dříve, jindy později dospívá k jídlu; pak zraje nenáhle až asi do polovice prosince.

Jest nejen z nejkrásnějších a největších, nýbrž i také, podle poměrů, z nejlepších stolních i obchodních hrušek. Nepěstuje se jí sice u nás ještě tolik, aby trh ovládala, ale její vzácné vlastnosti uplatňují se neustále víc a více.

Bláha o ní napsal: Roste zdravě a bujně, tvoří letorosty silné a přiléhavé, proto koruna přímá, ale přece řídká. — Plodnost jak na kdouli tak i na pláni se dostavuje záhy a jest každého roku, je-li příznivá zima i doba květu, vždy stálá. — Polohu žádá chráněnou, půdu dobrou a teplou, jinak zmrzají i celé stromy. Plísňí netrpí.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji se chová pod jménem Angoulemská, čís. 219. Popisy jsme našli: „Handbuch der Obstkunde“ čís. 66 a Lucas: „Die wertvollsten Tafelbirnen“, čís. 52, Herzogin von Angoulême, Leroy „Dictionnaire de Pom.“ čís. 459, Duchesse d'Angoulême. V Polsku má jméno Ksieźna Angouleme, na Slovensku Angulemka, na Rusi Duches d'Angulem.

Dále jsou známa synonyma: Beurré Soule, Duchesse, Poire des Eparonnais, Pézénas, Crustoumia ducalis.

Mimo popsanou odrůdu jest rozšířena varieta s plody i letorosty krásně žlutě a zeleně pruhovanými, jinak úplně stejná s původními, však proti mrazům ještě více choulostivá; také i Angoulemskou bronzovanou lze považovati za nahodilou varietu odrůdy původní

ŘÍHA, Jan, České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

ANGOULEMSKA - *Hérazogin von Angoulême*. - *Duchesse d'Angoulême*.